

OSPOD je zkratka pro **Orgán** (případně Odbor) **sociálně-právní ochrany dětí**. Jde o instituci státu dohlížející, aby žádné dítě psychicky a fyzicky nestrádalo a mohlo se zdravě vyvíjet. OSPOD se aktivně zabývá ochranou dětí, které jsou identifikovány jako ohrožené. Za ty jsou považovány zejména děti, které přišly o rodiče, nebo se o ně jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu řádně postarat (to se týká i nezletilých cizinců bez doprovodu); děti, jejichž rodiče neplní rodičovské povinnosti dané zákonem, děti v ústavní výchově nebo náhradní péči; děti, které mohou být ohroženy násilím, zanedbáváním, zneužíváním či týráním, nebo trpí závislostmi. OSPOD se také zabývá dětmi, které samy páchají trestnou činnost, těm se věnují kurátoři pro mládež. V pravomoci OSPOD jsou **všechny děti mladší 18 let nacházející se na území ČR**. Konkrétní úkony ochrany dětí zajišťuje OSPOD na místně příslušném **Obecním úřadě** a kontakty najdete na webu vaší samosprávy. Pokud rodina neumí dobře česky, OSPOD by jim měl být schopen zajistit bezplatné tlumočení.

Na OSPOD by se měl obrátit každý, kdo má pocit, že dochází k ohrožení dítěte. Pokud na dítěti opakovaně pozorujete stopy násilí nebo je dlouhodobě zanedbané, hladové, špinavé nebo traumatizované, je na místě to hlásit OSPODu. Zejména u závažných porušování práv dítěte, jako je týrání a zneužívání, existuje dokonce oznamovací povinnost. Kdo tedy o takové závažné skutečnosti ví a nekontaktuje OSPOD a Policii ČR, dokonce sám porušuje zákon. Povinnost nahlásit dítě OSPODu má m. j. škola při výskytu neomluvených hodin nebo velkého počtu absencí s podezřením na zanedbání povinnosti školní docházky ze strany rodičů. Oznámení OSPODu je možné i anonymně a obrátit se na něj mohou i samy děti.

Každé oznámení o možném ohrožení dítěte je OSPOD povinen prošetřit. Pracovníci se přitom dotazují rodičů, školy i dítěte a provádějí šetření v domácnosti hlavně s ohledem na to, jestli splňuje základní hygienické normy a jestli má dítě kde spát a učit se. OSPOD zahájí spolupráci se zákonnými zástupci a pak průběžně situaci dítěte sleduje. Pracovníci mají právo hovořit s dítětem o samotě bez přítomnosti rodičů.

OSPOD může také zákonným zástupcům doporučit využití návazných služeb a odborníků. To mohou být terapeutické služby, služby lékařů a dalších specialistů (např. dětský psycholog, apod.), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, ale i volnočasové aktivity aj. V nezbytných případech může OSPOD využívání takových služeb zákonným zástupcům i nařídit. OSPOD ve spolupráci s rodiči, a případně s dalšími aktéry, vytvoří plán ochrany dítěte a jeho plnění pravidelně vyhodnocuje. K tomu slouží i zprávy, které si OSPOD od lidí a organizací pracujících s dítětem vyžádává. Kromě specifických případů mají zákonní zástupci právo nahlížet do spisové dokumentace OSPODu.

Rodiče mají povinnost s OSPODem spolupracovat a řádně a včas se dostavit na schůzky s pracovníky OSPOD, případně i na setkání se zástupci školy či dalšími odborníky. V extrémních případech, kdy je dítě v bezprostředním ohrožení, nebo když selžou všechny ostatní prostředky a domluvené kroky, může OSPOD podat návrh k odebrání dítěte z rodiny - a to i okamžitě - pomocí tzv. rychlého předběžného opatření. Dále situaci dítěte projednává soud, který může rozhodnout o odebrání dítěte z rodiny na delší dobu. Takové soudní rozhodnutí je pak pravidelně revidováno a OSPOD mezitím, je-li to možné, s rodiči dále aktivně pracuje na tom, aby byly naplněny podmínky pro návrat dítěte do rodiny.

Úkolem OSPODu je ale především řešit nepříznivou situaci dítěte a jeho rodiny a pomoci zákonným zástupcům zajistit podmínky pro bezpečí a pohodu dítěte, jeho další zdravý vývoj a vzdělávání. Může pomoci zlepšit špatnou komunikaci mezi rodiči a školou. V případě, že problémy dítěte vycházejí z nevyhovující finanční nebo bytové situace, může pomoci tyto problémy řešit a pomoci rodičům získat prostředky na bydlení, stravu, školní pomůcky, najít vyhovující bydlení, nebo služby které pomohou zlepšit špatnou komunikaci a vztahy v rodině. OSPOD by měl být tedy ze své podstaty v první řadě **nápomocný** orgán pro zlepšení situace dítěte i komunikace v rodině.

Poznámka pod čarou:

Základním zákonem, podle kterého OSPOD pracuje, je Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (359/1999 Sb.)

OSPOD розшифровується як **Орган** (або Управління) **соціального та правового захисту дітей**. Це державна установа, яка дбає про те, щоб жодна дитина не страждала психологічно та фізично і могла розвиватися здоровим шляхом. OSPOD бере активну участь у захисті дітей, які належать до групи ризику. В основному це діти, які втратили батьків або батьки яких з якихось причин не можуть належним чином піклуватися про них (це також стосується неповнолітніх іноземців без супроводу дорослих); діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків відповідно до закону; діти, які перебувають під опікою або в прийомних сім'ях; діти, яким загрожує насильство, бездоглядність, жорстоке поводження або які страждають від залежностей. OSPOD також займається дітьми, які самі вчинили кримінальні правопорушення; ними займаються працівники молодіжної пробації. Під юрисдикцію OSPOD підпадають **усі діти віком до 18 років, які проживають на території Чеської Республіки**. Конкретні завдання щодо захисту дітей виконує OSPOD при **місцевому муніципалітеті**, контакти якого можна знайти на веб-сайті вашого муніципалітету. Якщо члени сім'ї погано володіють чеською мовою, OSPOD повинен мати можливість забезпечити їх безкоштовним перекладом.

Кожен, хто вважає, що дитині загрожує небезпека, повинен звернутися до OSPOD. Якщо ви бачите неодноразові ознаки насильства над дитиною або якщо дитина тривалий час перебуває без догляду, голодна, брудна або травмована, доречно повідомити про це OSPOD. Особливо про серйозні порушення прав дитини, такі як насильство та жорстоке поводження, існує навіть обов'язок повідомляти, тому ті, хто знає про такі серйозні факти і не звертається до OSPOD та поліції, самі порушують закон. Школа зобов'язана повідомити про дитину в OSPOD, якщо є пропуски без поважних причин або велика кількість пропусків з підозрою на відсутність батьківського догляду. Повідомлення в OSPOD також може бути анонімним і може бути зроблене самою дитиною.

OSPOD зобов'язаний розслідувати будь-яке повідомлення про можливу небезпеку для дитини. Вони опитують батьків, школу та дитину, а також проводять перевірку в будинку, головним чином, щоб перевірити, чи відповідає він основним гігієнічним нормам і чи є у дитини місце для сну і навчання. Співробітники OSPOD розпочинають співпрацю з законними представниками, а потім здійснюють постійний моніторинг ситуації з дитиною. Працівники мають право розмовляти з дитиною наодинці без присутності батьків.

OSPOD може також рекомендувати законним представникам скористатися послугами подальшого супроводу та залучення фахівців. Це можуть бути терапевтичні послуги, послуги лікарів та інших фахівців (наприклад, дитячого психолога тощо), послуги з соціальної активізації сімей з дітьми, а також організація дозвілля тощо. У необхідних випадках OSPOD може також доручити використання таких послуг законним представникам. OSPOD у співпраці з батьками та, за необхідності, іншими суб'єктами, розробляє план захисту дитини та регулярно оцінює його виконання. Це також здійснюється за допомогою звітів, які OSPOD просять надати особи та організації, що працюють з дитиною. За винятком особливих випадків, законні представники мають право ознайомитися з матеріалами справи, що знаходяться в управлінні OSPOD.

Батьки зобов'язані співпрацювати з OSPOD і належним чином і вчасно відвідувати зустрічі з працівниками OSPOD, зокрема, і на зустрічі з представниками школи або іншими фахівцями. У крайніх випадках, коли дитині загрожує безпосередня небезпека або коли всі інші засоби та узгоджені кроки не дали результату, OSPOD може подати клопотання про вилучення дитини з сім'ї - навіть негайно - за допомогою так званого "швидкого тимчасового заходу". Далі ситуацію дитини розглядає суд, який може прийняти рішення про вилучення дитини з сім'ї на більш тривалий період часу. Таке рішення суду потім регулярно переглядається, а тим часом OSPOD продовжує активно працювати з батьками, по можливості, щоб забезпечити виконання умов для повернення дитини в сім'ю.

Однак завданням OSPOD є насамперед усунення несприятливого становища дитини та її сім'ї, допомога законним представникам у забезпеченні умов для безпеки та благополуччя дитини, її подальшого здорового розвитку та навчання. Це може допомогти поліпшити погану комунікацію між батьками та школою. Якщо проблеми дитини пов'язані з незадовільним фінансовим або житловим становищем, може допомогти вирішити ці проблеми та допомогти батькам отримати кошти на житло, харчування, шкільне приладдя, знайти підходяще житло або послуги, які допоможуть поліпшити погану комунікацію та стосунки в сім'ї. Таким чином, за своєю природою OSPOD має бути насамперед установою, яка **допомагає** поліпшити становище дитини та комунікацію в сім'ї.

Основним законом, відповідно до якого працює OSPOD, є Закон "Про соціальний і правовий захист дітей" (359/1999 Зб. законів).